

מדיניות ארצות הברית ביחס לישראל ולמזרח התיכון

פרסום חודשי של מכון מיתווים
בעריכת רבקה בורנשטיין*

מהדורה 5, גיליון 7, יולי 2017

א. יחסי ארה"ב-ישראל

- **הכותל המערבי – החלטת ממשלת ישראל לבטל הסכם לייחד מרחב לתפילות שוויוניות** בכותל המערבי העמיקה את הקרע בין הממשלה לבין יהודי ארה"ב. להחלטה הגיבו בחריפות לא רק הארגונים היהודיים (כולל AJC, איחוד היהדות הרפורמית, והסוכנות היהודית), אלא גם קובעי מדיניות בארה"ב. שגריר ארה"ב בישראל לשעבר, דן שפירו, סבור כי ההחלטה **מזיקה ליחסי ישראל-ארה"ב**, ומרופפת את הקשר בין צעירים יהודים בארה"ב לבין ישראל. משרד החוץ הישראלי, לעומת זאת, יצא **בביקורת משלו** דווקא נגד המנהיגות הרפורמית. חברי קונגרס אחדים התבטאו אף הם נגד החלטת ישראל, ובהם טד דויטש, שדיווח על זעם באזור הבחירה שלו ועל אכזבתו האישית, "לא רק כחבר קונגרס אלא גם כיהודי אמריקני". **המעורבות הנרחבת** של יהודי ארה"ב בנושא זה – בניגוד למעורבותם בנושא מדיניות ישראל כלפי הפלסטינים – **עוררה דיון** בתוך הקהילה היהודית הפרוגרסיבית. לא ברור אם המעורבות הגוברת בסוגיית הכותל המערבי עתידה להוביל לגישה אקטיביסטית יותר ביחס למדיניות ישראל באופן כללי, אך לנגיעה הפרסונלית של יהודי ארה"ב במשבר הנוכחי עשויה להיות השפעה פוליטית ארוכת טווח, שתתרום לחיזוק הדעה ההולכת ונעשית רווחת, כי תמיכה בישראל אין משמעה הגנה על כל היבטי מדיניותה.
- **חקיקה נגד ה-BDS וההתנחלויות – במהלך השנים האחרונות, מדינות רבות בארה"ב דנות בהצעות חוק** הדורשות מחברות עסקיות שחותמות על חוזה עם ממשלות לוודא שהאחרונות אינן מחרימות את ישראל, או "שטחים הנשלטים בידי ישראל" (התנחלויות) כתנאי להמשך העסקים עימן. מגמה זו ממשיכה ב-2017 בתמיכת ארגונים כמו "**הפרויקט הישראלי**" ו"**נוצרים מאוחדים למען ישראל**". ביוני אושרו שני חוקים כאלה, **בקנס ובנבאדה**. בעוד שחוקים דומים נוספים מצויים בשלבים שונים של חקיקה, מתנהל ויכוח בשאלה האם חוקים שכאלה עולים בקנה אחד עם זכות חופש הביטוי, **כפי שהיא מעוגנת בחוקה האמריקאית**, וצפויים להם אתגרים משפטיים לא פשוטים.

ב. תהליך השלום/הסכסוך הישראלי-פלסטיני

- **טראמפ ותהליך השלום – חתנו של טראמפ ויועצו המיוחד, ג'ארד קושנר, והשליח המיוחד למו"מ בינלאומי, ג'ייסון גרינבלט, ערכו סדרת פגישות פגישות עם ראש ממשלת ישראל ונתניהו ויו"ר הרשות הפלסטינית עבאס.** בעקבות הפגישות, דוברת מחלקת המדינה הת'ר נויארט **הכחישה** דיווחים בתקשורת הישראלית כאילו בין עבאס לקושנר התנהלה **שיחה קשה**, שעשויה לגרום לארה"ב לזנוח את מאמציה לחדש את שיחות השלום. **מה שפורסם** בעקבות הביקור אינו מספק מידע חדש לגבי תוכן אפשרי של יוזמת שלום אמריקאית חדשה, אך ניתן להסיק ממנו כי הממשל מבין ש"השגת שלום תדרוש זמן", מעוניין לייצר אווירה ציבורית שתתמוך במאמצי שלום, ולקדם הזדמנויות כלכליות בצד הפלסטיני. בשולי הדברים, גרינבלט נועד גם עם **חברי קונגרס בכירים** לדיון על הסכסוך הישראלי-פלסטיני, במטרה לנסות לגבש תמיכה דו-מפלגתית במאמצי טראמפ בנושא.

- **הפלסטינים והאו"ם** – שגרירת ארה"ב באו"ם, ניקי היילי, [קראה לא לאפשר לפלסטינים](#) להתמנות לעמדות בכירות באו"ם, בנימוק שארה"ב אינה מכירה בפלסטין כמדינה. כמה ארגונים יהודיים-אמריקניים [מחו](#) על דברי היילי, ומחלקת המדינה עדיין לא סיפקה הבהרות לגבי התבטאותה. היילי ביקרה אף היא בישראל ביוני, ונפגשה עם נתניהו ועם הנשיא ריבלין, וכן עם ראש הממשלה הפלסטיני חמדאללה. במהלך הביקור, היא הדגישה את מחויבות ארה"ב להיאבק בהטייה נגד ישראל באו"ם.
- **עזה** – הצהרות הממשל בנוגע לתנאים לשלום ישראלי-פלסטיני התמקדו יותר בגדה המערבית ופחות בעזה. החודש, כאשר נשאלה על משבר החשמל ברצועת עזה, אמרה דוברת מחלקת המדינה נויארט כי "[עמדתנו היא שאנו מוטרדים מהמצב ההומניטארי בעזה](#)", אבל אין לשכוח את העובדה שחמאס נושא באחריות יותר מכל אחד אחר למצב הנוכחי". היא לא התייחסה לשאלה האם ארה"ב דוחפת את ישראל, מצרים או הרשות הפלסטינית לנקוט צעדים לפתרון המשבר.

ג. המזרח התיכון המשתנה

- **ערב הסעודית וקטאר** – משבר במפרץ הפרסי החל כאשר קואליציה בהובלת ערב הסעודית ניתקה בפתאומיות את היחסים הדיפלומטיים עם קטאר, ואיימה להטיל עליה סנקציות נוספות. תגובת וושינגטון למשבר חושפת [חוסר תיאום](#) בין מחלקת המדינה והבית הלבן. בעוד שהצעד הסעודי [התקבל בברכה](#) על ידי טראמפ, מזכיר המדינה טילרסון נקט עמדה ניטרלית יותר, והחל במאמצי תיווך בין שני הצדדים. בתגובה, מומחים ממכון ברוקינגס [קראו](#) לממשל לא לבחור צד בסכסוך, אלא לתווך ולעודד את כל מדינות המפרץ להעמיק את המחויבות שלהן בתחום המאבק בטרור. מאוחר יותר [דחתה](#) קטאר רשימה של 13 דרישות מטעם ערב הסעודית, בחריין מצרים ואיחוד האמירויות, שכללו את סגירת רשת אל-ג'זירה ואמצעי תקשורת קטאריים נוספים בתמורה לחידוש היחסים. הקרע הראה שטראמפ לא הצליח לגבש [חזית סונית אחידה](#) במהלך הביקור הראשון שלו בערב הסעודית. הדבר בלט לאור ההצעה שהעבירה איראן לקטאר להשתמש במרחב האווירי שלה, ולקבל מזון, מים וסיוע אחר.
- **סוריה** – בחודש יוני, הכוחות האמריקניים [הפילו](#) מטוס סורי מעל העיר א-ראקה ולפחות [שני מל"טים](#) מתוצרת איראן, והממשל הזהיר כי כל [שימוש נוסף בנשק כימי](#) על ידי אסד יענה בתגובה צבאית. עם זאת, יש לזכור שלמלחמה בסוריה קשורה ישירות למאבקי כוח אחרים באזור, ולא ברור אם הממשל האמריקאי אוחז באסטרטגיה סדורה שמכוונת את מעורבותו בסוריה. על פי הדיווחים, שוררים בין בכירים בממשל טראמפ [חילוקי דעות](#) בשאלה האם לפתוח חזית רחבה יותר נגד בעלי הברית של איראן, או להגביל את הפעילות הצבאית נגד דאע"ש וכוחות המשטר הסורי. במישור הפוליטי, טילרסון הציע [להרחיב את שיתוף הפעולה עם רוסיה](#), כך שיכלול צעדים כמו קביעת אזורים אסורים לטיסה, משלוחי סיוע הומניטארי והצבת משקיפים לפיקוח על הפסקת האש בסוריה (מבצעי פיקוח משותפים קודמים נכשלו בגלל היעדר אכיפה). טראמפ ונשיא רוסיה פוטין ידונו בנושא סוריה בפגישתם בפסגת ה-G-20. הקהילה הבינלאומית צריכה כעת לתכנן כיצד לשקם ולבנות מחדש אזורים ששוררו מדאע"ש – ובכללם א-ראקה ומוסול – וכיצד להשיג בהם יציבות.

ד. הסכם הגרעין עם איראן והשלכותיו

- **בחינה מחדש של המדיניות כלפי איראן** – דבריהם של שני בכירים בממשל האמריקאי במהלך חודש יוני העלו סימני שאלה בנוגע למדיניות וושינגטון כלפי טהראן. שר החוץ טילרסון דיבר על מדיניות אמריקאית שמטרתה "לתמוך בגורמים המתונים בתוך איראן, שיובילו שם [בדרכי שלום לשינוי ממשלה](#)". בתגובה, מפלגתו הרפורמיסטית של הנשיא רוחאני פרסמה [מכתב פומבי](#), המגנה את התערבותו של טילרסון בענייניה הפנימיים של איראן. דובר מועצת הביטחון הלאומית, מייקל אנטון, אמנם [הכחיש](#) כי לארה"ב יש יעד להביא לחילופי משטר באיראן, אולם הרעיון של כפיית שינוי משטר מבחוץ נותר נפיץ מאוד מבחינת האיראנים, לאור ההפיכה ב-1953 נגד ממשלת מוסאדק (בעיתוי מקרי פרסמה החודש מחלקת המדינה [קובץ של מסמכים היסטוריים](#), המתעדים את חלקה של ארה"ב בהפיכה זו). מחלקת המדינה נאלצה לעמוד מול שאלות מהתקשורת גם באשר למשמעויות המדיניות והצבאיות שיש [לציוץ בטוויטר](#) של השגרירה באו"ם, ניקי היילי, שכתבה כי "כל מתקפות נוספות נגד העם הסורי יהיו באשמתו של אסד, אך גם באשמת רוסיה ואיראן שתומכות בו בשעה שהוא קוטל את בני עמו". אווירת חוסר הוודאות שטיפח טראמפ, יחד עם התבטאויות מעורפלות בטוויטר ועדכונים לא סדירים לתקשורת, מאיימים לערער עוד יותר את יציבותם של יחסי איראן וארה"ב ולפגוע ביכולת [האכיפה](#) של הסכם הגרעין, שהרחיק את איראן ואת המערב מספו של עימות.

ה. קריאה נוספת

מאמרים	נושא
<p>Yadin Kaufmann, "Start-Up Palestine: How to spark a West Bank tech boom." <i>Foreign Affairs</i>, July/August 2017</p> <p>Philip Gordon, "Israel's Arabian fantasy." <i>New York Times</i>, June 27, 2017</p> <p>Nathan Thrall, "The past 50 years of Israeli occupation. And the next." <i>New York Times</i>, June 2, 2107</p>	ישראל ותהליך השלום
<p>Daniel L. Byman and William McCants, "The danger of picking sides in the Qatar crisis." <i>Brookings</i>, June 17, 2017</p> <p>Loren DeJonge Schulman, Amy Schafer, "Too many generals in the situation room?" <i>Lawfare</i>, June 25, 2017</p> <p>Emile Simpson, "This is how great power wars get started: Not with a bang, but basic strategic confusion in Washington about the links between Syria, Qatar, Iran, and Russia." <i>Foreign Policy</i>, June 21, 2017</p>	המזרח התיכון
<p>Sharon Weinberger, "Is Trump preparing for a conflict with Iran?" <i>Foreign Policy</i>, June 22, 2017</p> <p>Dina Esfandiary and Ariane M. Tabatabai, "The Gulf widens: the roots of the regional spat with Qatar." <i>Foreign Affairs</i>, June 6, 2017</p> <p>Video: Center for a New American Security, "Navigating the Divide: Crafting a Successful Iran Strategy." June 2017</p>	איראן

1. ציר זמן חודשי

תאריך	אירוע
1 ביוני	טראמפ חותם על צו לדחיית העברת השגרירות האמריקאית מתל אביב לירושלים
7 ביוני	שגרירת ארה"ב באו"ם, ניקי היילי, עורכת פגישות עם ראש הממשלה נתניהו, הנשיא ריבלין וראש ממשלת הרשות הפלסטינית חמדאללה, במהלך ביקור בן שלושה ימים בישראל
9 ביוני	שר החוץ טילרסון קורא לערב הסעודית, איחוד האמירויות, בחרין ומצרים ליישב את המשבר בין לבין קטאר
12 ביוני	ישראל מסכימה לבקשת הרשות הפלסטינית להפסיק את אספקת החשמל לרצועת עזה הנשלטת בידי חמאס
15 ביוני	ארה"ב חותמת על חוזה בשווי מיליארדי דולרים למכירת מטוסי F-15 לקטאר
20 ביוני	צבא ארה"ב מפיל מל"ט איראני בסוריה, בתקרית שמהווה ציון דרך חדש בעימות
21 ביוני	קושנר ופרידמן נפגשים עם ראש הממשלה נתניהו ולאחר מכן עם יו"ר הרשות עבאס לדיון בתהליך השלום
26 ביוני	נתניהו, בעקבות לחץ פוליטי, משעה את הסכם הכותל ומעורר תרעומת רבה בקרב יהודי ארה"ב
26 ביוני	טילרסון ושר החוץ הרוסי לברוב משוחחים בטלפון על היחסים הדו-צדדיים וההתפתחויות בסוריה
27 ביוני	טילרסון נפגש עם שליחים מקטאר ומכוויית בנושא המשבר במפרץ